

Latviešu valodas gramatikas apguve somu auditorijā *Acquisition of Latvian grammar in the Finnish audience*

Laimute Balode

Latviešu valodas institūts
Latvijas Universitāte
Kalpaka bulvāris 4, Rīga, LV-1050, Latvija
E-pasts: laimute.balode@lu.lv

Valodu departaments
Humanitāro zinātņu fakultāte, Helsinku Universitāte
Unioninkatu 40A, Helsinki FI-00014, Finland
E-pasts: laimute.balode@helsinki.fi

Raksts ir veltīts divdesmit piecos darba gados gūtajai pieredzei, docējot latviešu valodu somu studentiem Helsinku Universitātē. Raksta ievadā tiek dots ieskats par baltistikas aizsākumiem Somijā, par lektorāta atjaunošanu 20. gs. 90. gados un šī brīža stāvokli. Tiek iepazīstināts ar mūsdienu studentu mērķiem, izvēloties baltu valodas kā galveno studiju priekšmetu. Rakstā parādītas grūtības, ar ko sastopas somi, apgūstot jaunu indoeiropiešu saimes valodu: tiek dots īss ieskats izrunas grūtībās – īpaši balsīgo un nebalsīgo konsonantu izrunā, un tiek runāts gan par morfoloģisko kategoriju (dzimtes un skaitļa) atšķirībām somu un latviešu valodā, gan par vārddarināšanas paradigmām un sarežģītākajām vārdšķirām. Pie studentu grūtākajām vārdšķirām tiek minēti verbi un pronomeni, savukārt no verbiem visgrūtāk apgūstami ir pirmās konjugācijas jeb īsie verbi un refleksiīvie verbi (ne tikai to formas, bet it īpaši lietošanas dēļ). Par visgrūtākajām gramatikas tēmām visi somu studenti (īpaši tie, kas nav saskārušies ar citām indoeiropiešu valodām) nosauc prefiksāciju. Arī latviešu valodas prepozīcijas un to rekcija rada daudzas kļūdas. Studenti daudzus teikumus burtiski tulko no savas dzimtās valodas, tādēļ ir grūtības ar tādiem jēdzieniem, kādi nav sastopami somu valodā, piem., verbu nākotne vai dubultnoliegums. Raksts balstīts uz studentu darbu kļūdu apjomīgu materiālu. Tieši kļūdu analīze palīdz latviešu valodas lektoram apzināt, kā arī mācību darba procesā uzsvērt un izskaidrot visgrūtāk apgūstamās lietas.

Atslēgvārdi: latviešu valodas gramatika; latviešu valodas kā svešvalodas apguve; valodu atšķirības; izrunas kļūdas; burtisks tulkojums.

Ievads

Lai gan didaktikas zinātne nav raksta autore galvenā pamatnozāre, tomēr 25 gadu ilgā pieredze, docējot latviešu valodu kā svešvalodu trijos līmeņos Helsinku Universitātē Somijā, ļauj izdarīt zināmus secinājumus. Šis raksts lielā mērā atspoguļo uzkrātās

pieredzes pūralādi, kas varētu noderēt gan studējošajiem, gan nākotnes pasniedzējiem. Raksta autore dalās savā redzējumā – ar kādām grūtībām vai problēmām jāsaskaras, mācot somu studentus vai patstāvīgi apgūstot latviešu valodas gramatiku. Ievadam, lai radītu priekšstatu par studijām Somijas vidē, tiek dots īss ieskats par baltistikas aizsākumiem Helsinku Universitātē, par mūsdienu situāciju, par iemesliem un mērķiem, kādēļ somu studenti baltisti izvēlas studēt baltu valodas.

1. Ieskats baltistikas studijās Helsinku Universitātē

Interese par baltistiku Somijā, un it īpaši Helsinku Universitātē (turpmāk tekstā – HU), ir bijusi kopš salīdzināmās indoeiropēistikas aizsākumiem – 19. gs. beigām. Te pieminami kaut vai daži HU mācītājspēku vārdi, kas ne tikai paši studēja baltu valodas (īpaši indoeiropēstiem svarīgo lietuviešu valodu), tās analizēja savos pētījumos, bet arī par tām stāstīja saviem studentiem: sanskritologs prof. Oto Donners (*Otto Donner*, 1835–1909), slāvistu: prof. Jozefs Mikola (*Jooseppi Julius Mikkola*, 1866–1946), prof. Eino Nieminens (*Eino Vilho Kalervo Nieminen*, 1891–1962), prof. Jalo Kalima (*Jalo Lahja Kalima*, 1884–1952), prof. Augusts Niemi (*Aukusti Robert Niemi*, 1869–1931), prof. Valentīns Kiparskis (*Valentin Kiparsky*, 1904–1983) u. c. Šis saraksts uzskatāmi liecina par baltistikas kā zinātnes saknēm arī ziemeļos (plašāk sk. Balode 2001, 2006, 2008, 2012; Junttila 2005, 2015). Vēlākajos gados par baltu valodu aizguvumiem somu valodā daudz rakstījis HU slāvis, baltu valodu kurators Kari Liukkonens (*Kari Arvo Kalevi Liukkonen*, 1943–2019): slavenākā viņa monogrāfija „Baltisches im Finnischen” (1999). Tieši baltismu izpētes vēsturei Somijā, atzīto baltismu kritiskai pieejai veltīta Santeri Junttila (*Santeri Junttila* 2015) doktora disertācija un apjomīgā monogrāfija. Interese par baltu valodām, to vēsturi un attīstību ne tikai akadēmiskā vidē, bet arī plašā sabiedrībā īpaši izauga otrās neatkarības sākumgados. 1990. gadā tika atvērta lietuviešu valodas lektorāts (lektore – Regina Venckute (*Regina Venckutė*), vēlāk Meilute Ramonienē (*Meilutė Ramonienė*) – tika uzaicinātas no Viļņas Universitātes), bet pēc gada – 1991. gadā – atvērta arī latviešu valodas lektorāts (lektore Valentīna Gurtaja – angliste no Latvijas Universitātes). Valentīna Gurtaja kopā ar savu studentu Mirju Itkonenu (*Mirja Itkonen*), kas vēlāk pazīstama kā latviešu literatūras tulkotāja un izdevēja, sagatavoja un publicēja pirmo latviešu valodas mācību grāmatu somiem „Latvia suomeksi – Tervetuloa” (Gurtaja, Itkonen 1996). Kopš 1996. gada rudens latviešu valodu, kā arī daudzus baltistikas speciālos priekšmetus (ievadu baltistikā, kursu „Baltu tautas un valodas”, salīdzināmo lietuviešu un latviešu gramatiku, baltu onomastiku u. c.) māca viesprofesore Laimute Balode, kas ir atbildīga arī par baltistikas studijām universitātē. Lietuviešu valodas kursus (trīs līmeņos) pasniedz vieslektore no Viļņas Universitātes – Aurēlija Kaškelevičienē (*Aurelija Kaškelevičienė*), kas ir zināma kā didaktikas speciāliste un mācību grāmatu autore.

Helsinku Universitātē baltistika kā ļoti mazs studiju priekšmets (dēvēts par Baltu valodām un kultūrām) sākotnēji tika apvienots ar slāvistiku, kur tiek docētas daudzas valodas – krievu, ukraiņu, bulgāru, horvātu, serbu, poļu, čehu u. c. 1995. gadā

Slāvistikas nodaļa tika nosaukta par Slāvistikas un baltistikas nodaļu (*Slavistiikan ja baltologian laitos*), ko ilguš gadus vadīja profesors Arto Mustajoki. Kopš 1995. gada baltistiku HU var izvēlēties kā galveno bakalaura studiju priekšmetu (bakalaura un maģistra studiju programmā): katru otro gadu tiek uzņemti studenti lietuviešu valodas un kultūras studiju virzienā un katru otro gadu – latviešu valodas virzienā, šobrīd kvota ir 3–5 budžeta studenti. Turklāt baltu valodas kā papildpriekšmetu nereti izvēlas arī citu studiju virzienu studenti – vispārīgās valodniecības pārstāvji, ģermānisti, slāviski, somugristi, vēsturnieki, mākslas un teātra zinātnieki. Studijas ilgst trīs gadus bakalaura līmenī un vēl divus gadus – maģistra līmenī (specializējoties valodā, literatūrā vai tulkošanā). Ir paredzēta arī doktorantūra baltistikā.

Kopš 2010. gada baltu valodas iekļautas HU Mūsdienu valodu nodaļā (*Nykykielten laitos*), 2018. gadā šī nodaļa ieguvusi citu nosaukumu – Valodu nodaļa (*Kielten laitos*), kur tiek mācītas 28 dažādas pasaules valodas. Baltu valodas ir iekļautas tā dēvējamā „nulles valodu” grupā – tā sauc valodas, kas tiek mācītas no nulles, bez iepriekšējām zināšanām, kā arī tiek dēvētas par retajām vai pat eksotiskajām valodām.

Studiju struktūra Helsinku Universitātē gadu gaitā ievērojami mainījusies, tomēr pamatpriekšmeti – praktiskās valodas kursi – nav sašaurināti. Ieskatam baltistikas studiju priekšmeti HU.

Praktiskās latviešu valodas kursi:

- 1) *Sākumkurss (Latvia 1)* I, II (3 × 2 st., 2 sem., 15 kr.), 156 st., sasniedzams A2 līmenis;
- 2) *Turpinātājkurss (Latvia 2)* I, II (3 × 2 st., 2 sem., 15 kr.), 156 st., B1/B2 līmenis;
- 3) *Praktikums (Latvia 3)* (2 × 2 st., 2 sem., 15 kr.), 112 st., B2/C1 līmenis.

Jāatzīst, ka pēc šiem intensīvajiem valodas kursiem triju gadu garumā somu studenti tekoši runā latviski. Bez praktiskās valodas kursiem programmā ir paredzēti arī vēl citi obligātie kursi:

- 1) *Ievads latviešu vēsturē, kultūrā, literatūrā* (1 sem.);
- 2) *Baltu tautas un valodas* (1 sem.);
- 3) *Latviešu literatūras vēsture* (1 sem.);
- 4) *Baltismi somu valodā* (1 sem.);
- 5) *Baltu valodniecības vēsture un attīstība* (1 sem.);
- 6) *Baltu proseminārs un Baltu seminārs* (2 sem.) – paredzēts tiem, kas raksta savu diplomdarbu.

Bez obligātajiem kursiem studenti baltisti var izvēlēties daudzus speciālos kursus, vairāki no tiem atkārtojas ik pēc 3 gadiem, piem.:

- 1) *Salīdzināmā lietuviešu un latviešu gramatika* (1 sem.);
- 2) *Teksti un konteksti* (1 sem.);
- 3) *Verbu prefiksācija* (1 sem.);
- 4) *Komunikācija* (1 sem.);
- 5) *Latviešu tekstu tulkošana* (1 sem.);
- 6) *Mūsdienu latviešu literatūra* (eksāmens pēc izlasītajām grāmatām);
- 7) *Baltu onomastika* (1 sem.);
- 8) *Leksikoloģija* (1 sem.).

Vairākus kursus, piem., verbu prefiksācijas, tekstu tulkošanas kursu, ir ierosinājuši paši studenti, apzinādamies nepieciešamību nostiprināt zināšanas un attīstīt prasmes rakstiskā un mutiskā tulkošanā. Samērā bieži topošie baltisti izvēlas studēt abas baltu valodas – vienu kā galveno, bet otru kā izvēles priekšmetu.

Bakalaura studiju laikā ir paredzēti obligātie valodas vasaras kursi Latvijā (vai attiecīgi Lietuvā). Maģistra studiju laikā ir paredzētas viena vai divu semestru studijas Latvijas / Lietuvas universitātēs. Maģistrantūrā ir prasība arī iegūt prakses kredītpunktus, lai gan prakses vietu Somijā atrast nav tik vienkārši.

Helsinki Universitātes baltistu studiju motivācija ir dažāda. Mūsdienās galvenokārt visus interesē praktiskā valoda – visi vēlas komunicēt pēc iespējas ātrāk. Zinātniskās intereses (resp., baltistika kā indoeiropēistikas daļa) bija skaidrāk izteiktas pirms 25 gadiem, šobrīd šādu studentu ir mazāk. Īpaša vēlme un daudzu studējošo mērķis – tulkotāja vai tulka darbs: studentus vilina gan mutiskā, gan rakstiskā – daiļliteratūras, lietišķo tekstu – tulkošana. Dažus uz baltu valodu studijām atved darbs kopfirmās – Latvijas-Somijas uzņēmumos vai somu firmās Latvijā. Dažus aizrauj darbs diplomātiskajā dienestā, citus – darbs kultūras jomā. Ļoti stiprs motīvs ir arī personīgie sakari ar Latviju, dažreiz ģimenes saknes, bieži arī „otrā pusīte” motivē apgūt valodu.

2. Latviešu valodas apguves grūtības

To, cik grūti vai viegli somu studentiem uzsākt baltu valodu studijas, nosaka vairāki faktori: pirmkārt, tas ir atkarīgs no studenta dzimtās valodas (somiem ir visgrūtāk, zviedrvalodīgajiem somiem vieglāk, jauniešiem, kas nāk no jauktajām ģimenēm – īpaši ja viens no vecākiem ir indoeiropiešu valodas pārstāvis –, vēl vieglāk), kā arī no absolvētās skolas; otrkārt, tas ir atkarīgs no apgūto valodu bagāžas, resp., kādas valodas apgūtas pirms tam. Protams, tas ļoti atkarīgs arī no studiju mērķa.

Valodnieku vidē nav nepieciešamības iepazīstināt ar somugru un baltu valodu atšķirībām. Sīkāks izklāsts rakstā veltīts tikai tām atšķirīgajām īpatnībām, kas apgrūtina mācīšanās procesu, apgūstot latviešu valodas gramatiku.

Jāuzsver, ka sākumposmā studentu auditorijā vispār netiek lietoti latviski valodniecības termini – tikai starptautiski: *vokāļi*, *diftongi* un *konsonanti*, *substantīvi*, *adjektīvi*, *verbi*, *adverbi*, *prepozīcijas*, *prefiksi*, *sufiksi*, arī citi starptautiskie gramatikas termini: *prēzens* (nevis *tagadne*), *futūrs* (nevis *nākotne*), *participi* (nevis *divdabji*) u. c. Tikai otrajā vai pat trešajā mācību gadā tiek piedāvāts lietot arī latviskos gramatiskos terminus. Daži no tiem ļoti patīk studentiem: *divdabis*, *tagadne*, *pagātne*, *nākotne*, bet citi tiek ļoti kritizēti – *priedēklis* un *piedēklis*, kas parasti studentiem jūk, kā arī *saliktā tagadne*, kas, pēc studentu domām, nav loģiski darināts termins. Arī šajā rakstā galvenokārt lietoti starptautiskie valodniecības termini.

Turpmāk rakstā tiek parādītas valodas apguves grūtības, ar ko saskaras somu studenti, mācoties latviešu valodu, īsi pieskaroties fonētikai un ortoepijai, morfoloģisko kategoriju jomai, sīkāk pakavējoties pie grūtākajām vārdsķirām. Grūtības tiek ilustrētas ar piemēriem no dažādu gadu studentu rakstu darbiem.

2.1. Fonētika, ortoepija

Valodas apguves sākumposmā pirmās grūtības saistītas ar izrunu. Latviešu valodas patskaņu – garo un īso –, kā arī divskaņu izrunā somu studentiem parasti nav lielu problēmu, jo tie visi ir pazīstami arī somu valodā. Vienīgais klupšanas akmens ir grafēmas *o* trejādā izruna: [uo], [o] un [o:]; turklāt attiecīgos vārdos rakstība nesakrīt ar somiem ierasto, sal. s. *suomi* – latv. *somi*, s. *koulu* – latv. *skola*. Otrais klupšanas akmens – *e* un *ē* (šaurā un platā) izruna, kas apgūstama pakāpeniski, sākumā iepazīstinot ar pozicionālo izrunu (*dēls*, bet *dēliņš*), vēlāk arī ar citām ortoepijas likumībām (1. deklinācijas visiem locījumiem *dēli*, *dēlu*, *dēliem* ... u. c.).

Grūtāk nākas apgūt līdzskaņu, īpaši afrikātu, izrunu – *c*, *č*, *dz*, *dž*, arī *z* un *ž* (tie, kas studējuši vācu valodu, ilgi izrunā vārdu *ziema* kā [ciema], *zirnīs* kā [cirmis]), tomēr tās grūtības ir pārvaramas. Pat mīksto līdzskaņu *ķ* un *ģ* izruna nešķiet tik grūta: trenējamies pat dažādu ātrrunu izrunā, piem., *Kaķis un zaķis sēž aiz šķūņa* u. tml.

Sākotnēji izrunu studenti atspoguļo arī rakstu darbos, piem.: *vassara*, *klasse*, *interessanti*, *spēlēju tenisu*, *man patīk puķes* u. c.

Daudz grūtāk apgūt balsīgo un nebalsīgo līdzskaņu izrunu (sk. (1)–(8) piemēru) – tos pēc dzirdes daudzi somugri nespēj atšķirt, tādēļ nepieciešams daudzkārtējs un ilgus treniņš, uzsverot, kādu jēdzienu kura leksēma apzīmē:

- (1) *draugi* vai *trauki* (*Draugu un trauku nekad nav par daudz.*);
- (2) *tuša* vai *duša*;
- (3) *trepes* vai *drēbes*;
- (4) *laba* vai *lapa*;
- (5) *priedes* vai *briedis*;
- (6) *būt* vai *pūt*;
- (7) *sviedri* vai *zvedri* un daudzi citi piemēru pāri.

Šādas konsonantu kļūdas nav retums ne tikai runātajā, bet arī rakstiskajā tekstā, piem.: *putele*¹ (= *pudele*), *tohtore* (= *doktore*), *tīķeris* (= *tīģeris*), *kuķis* (= *kuģis*), *kre-dzens* (= *gredzens*), *mana garderope* (= *garderobe*), *krumbaina piere* (= *grumbaina piere*), *čīpa* (= *čība*), *daudz darpu* (= *daudz darbu*), *šauj ar pisi* (= *bisi*), *viņš ir laps* (= *labs*). Studenti apzinās šo problēmu, tādēļ bieži viņu valodā, kā arī rakstu darbos rodas hipernormālisti, piem., raksta *baldies*, *baldies!* (= *paldies!* *paldies!*), *būce* (= *pūce*), *sībols* (= *sīpols*), *sāpagi* (= *zābaki*), *pērdiķis* (= *pērtiķis*), *putra* (= *putra*), *drepes* (= *trepes*), *krozs* (= *grozs*). Pat atstāstīdams latviešu tautas pasaku, kāds students raksta (Balode 2008):

- (8) *Baga, бага, ezīti!* (= *Paga, paga* ..).

¹ Rakstā izmantoti piemēri no Helsinku Universitātes baltistikas studentu dažādu gadu rakstu darbiem, saskaņojot atļauju ar autoriem.

2.2. Gramatiskās kategorijas

No nomenu gramatiskajām kategorijām pieminējuma vērtas ir divas – dzimtes kategorija un skaitļa kategorija, kas rada problēmas, apgūstot latviešu valodu.

Dzimtes kategorija

Sākumkursa pirmajās lekcijās vienmēr jāatbild uz šādiem jautājumiem – *Kā jūs zināt, ka ābols – vīriešu dzimtē, bet ābele – sieviešu dzimtē, ka galds ir vīriešu dzimtē, bet puķe – sieviešu dzimtē?* Raksturīgs pirmkursnieku jautājums: *Kāpēc auditorijā, kurā ir deviņas meitenes un tikai viens puisis, ir jāuzrunā vīriešu dzimtē – dārgie studenti?* (Balode 2012, 43)

Protams, sadalījums dzimtēs pēc nomenu galotnēm drīzi noskaidro problemātisko ainu, tomēr studentus vienmēr mulšina tas, ka galotne -s liecina ne tikai par vīriešu dzimti. Tādēļ lielākās problēmas ir 6. deklinācijas lietvārdu apguve (sk. (9)–(12) piemēru). Studenti mēģina dažādi klasificēt šos nedaudzos lietvārdus, lai spētu atcerēties – uzzīmē pat zīmējumus.

Pirmā kursa studenti raksta:

- (9) *Viņam ir zili aci un lieli ausi (= zilas acis un lielas ausis).*
- (10) *Tur bija viens govš (= viena govš).*
- (11) *Mani interesē visi valsti (= visas valstis).*
- (12) *Pirts ir ļoti labs (= laba).*

Skaitļa kategorija

Vienskaitļa un daudzskaitļa formu lietojums studentiem šķiet pašsaprotams, tomēr bieži latviešu un somu valodā nesakrīt lietvārdi vienskaitlinieki un daudzskaitlinieki (sk. (13)–(19) piemēru), tādēļ somu studenti, burtiski tulkodami no savas dzimtas valodas, pieļauj kļūdas:

- (13) *Man ir skumja (sal. s. vienskaitlinieks suru) (= skumjas).*
- (14) *Vasaras beigā (sal. s. vienskaitlinieks lopussa) (= beigās).*
- (15) *Istabā ir arī klaviere (sal. s. piano) (= klavieres).*
- (16) *Viņi bija malku (sal. s. daudzskaitlinieks polttopuut) tirgotāji (= malkas).*
- (17) *Ļoti patīk, kad ir silts un daudz gaismu (= gaismas).*
- (18) *Var aizmirst ziemu drēbes (= ziemas drēbes).*
- (19) *Pērku daudz pārtiku (= pārtikas).*

2.3. Vārddarināšana

Runājot par vārddarināšanu, īpašu vietu izpelnās deminutīvu darināšana un to lietošana, kas studentiem sākumposmā nav viegla lieta (piem., *brālis – brālisītis, maks – maksīnš*), īpaši „kāju priekšā” liek vēsturiskā līdzskaņu mija, kas gan somiem ir saprotama un pazīstama arī dzimtajā valodā, tomēr praktiski nav viegli lietojama, piem., studentu atvasinājumi: *cūka – cūkiņa; kūka – kūkiņa, kūkīte, kucīte; kuģis – kudziņš*. Arī 6. deklinācijas vārdi un citi izņēmumlietvārdi nereti rada grūtības: *sirds – sirdiņš, sirdīte, sirdiņa, sirdziņa, siržiņa; balss – balsiņš, balsīte; govš – govīņa, govtiņa, gotiņš, govīte; zoss – zosiņš; suns – suniņš*.

Ne tikai deminutīvi, bet bieži arī darītājpārveidus tiek darināti pēc viena parauga – pēc analogijas ar jau apgūtajām vārddarināšanas paradigmām (Balode 2012, 45), piem., studentu atvasinājumi: *sportnieks* ‘sportists’, *skrējnieks* ‘skrējējs’, *peldējists* ‘peldētājs’, *slēpojists* ‘slēpotājs’, *trampplīnlēkātājs* ‘trampplīnlēcējs’ u. c. sportistu nosaukumi. Vēl daži savdabīgi piemēri no studentu mājasdarbiem:

- (20) *Mana māte ir fotogrāfiete (= fotogrāfe), tēvs arī bija fotogrāfs.*
 (21) *Klavierists (= pianists) bija izcils.*
 (22) *Man ļoti patika aktieri un aktieres (= aktrises).*

Studenti ir ļoti iecienījuši saliktenū darināšanu – bieži kā kalkus pēc savas dzimtās valodas parauga: *labprātīgs* (sal. s. *hyvämielinen* ‘labdabīgs’), *pusmākoņains* (sal. s. *puolipilvinen* ‘daļēji mākoņains’), nereti saliktenī savienojot pirmā komponenta NOM + otrā komponenta NOM, piem.: *naktskostīms* (sal. s. *yöpuku* ‘naktskreklis’, šajā gadījumā latviešu NOM sakrīt ar GEN), *traukiskapis* ‘traukuskapis’, *polisstacija* (s. *poliisiasema* ‘policijas iecirknis’) u. c.

Leksiskie jaundarinājumi ļoti raksturīgi studentu leksikai – par izdomu un radošumu var tikai priecāties: *ģērbju veikals* (= *apģērbu veikals*), *galda lakats* (= *galdauts*), *kabatas lupata* (= *kabatlakatiņš*), *pērķelis un upeszirgs* (= *pērtiķis un nīlzirgs*), *vaga starp acīm* (= *dziļa grumba*), *putekļu sūdzēšana* (= *sūkšana*), *uzceloša saule* (= *uzlecoša*), *situācija izmisumaina* (= *situācija ir satraucoša*), *ērtīgs krēsls* (= *ērts krēsls*), *dvēselīga dzīve* (= *garīga dzīve*).

2.4. Grūtākās vārdšķiras

Šajā rakstā netiek apskatītas visas vārdšķiras un ar tām saistītas grūtības. Plašāk nav skarts lietvārds, kur sarežģījumi locīšanā rodas galvenokārt vienīgi 2. deklinācijas izņēmuma vārdos (kā *ūdens*, *rudens*, *akmens* u. c.) un jau pieminētās 6. deklinācijas lietvārdos. Izcelti vien daži akcenti, apgūstot adjektīvus, numerāļus, pronomenus un verbus. Parasti studenti nosauc verbu un pronomenu kā visproblemātiskākās vārdšķiras.

Adjektīvi

Lai gan adjektīvi nav visgrūtākā vārdšķira, tomēr tās apgūvē dažas problēmas ir skaidri redzamas. Pirmkārt, grūtības rodas tieši adjektīvu un substantīvu saskaņošanā, kas izriet jau no pieminētās sākotnējās problēmas, ka somu studentiem ir grūti atšķirt dzimtes (īpaši ja studenti ir tikai somu un angļu valodas pratēji), piem.:

- (23) *Dzīve būs vieglāks (= vieglāka).*
 (24) *It kā divi saulīši (= divas saulītes).*
 (25) *Te ir dažādi grāmatas (= dažādas).*
 (26) *Man ir tumši brūni uzacis (= brūnas).*

Otrkārt, studentus biedē adjektīvu noteiktās galotnes – ne tikai to sarežģītā forma, bet arī to lietojums: *liels dārzs*, bet *tajā lielajā dārzā*. Tā kā lokatīvs bieži jālieto jau studiju pirmajā pusgadā, parasti arī sākam ar šo galotni – tūlīt pat pēc NOM galotnes:

- (27) *Es dzīvoju šajā skaistajā dzīvoklī.*
 (28) *Es studēju šajā lieliskajā universitātē.*

Studentu valodā gadās arī neparastas formas, veidojot vispārāko pakāpi, piem.:

- (29) *Tas ir ēkas visapakšējākais stāvs (= apakšējais stāvs).*

Grūti ir locīt salikteņus, kur pirmais komponents ir adjektīvs ar noteikto galotni, piem., *vecāmāte*:

- (30) *Es reti apciemoju savu vecāmāti (= vecomāti).*

Numerāļi

Arī kārtas numerāļu ar noteikto galotni locīšana nav vienkārša, īpaši lokatīva galotnes apgūšana jau studiju sākumposmā, piem., izsakot datumu, gadu:

- (31) *Mana dzimšana diena ir trešajā martā.*
 (32) *Esmu dzimis divtūkstošajā gadā.*
 (33) *Mans draugs dzīvo piektajā stāvā.*

Numerāļu pārvaldījums – viens no visgrūtāk pārvaramiem sliekšņiem. Tas atspoguļojas arī laika izteikšanā, runājot par pulksteni, piem.:

- (34) *Braucu uz darbu pulksteņos sešos (= pulksten sešos).*

Studentiem bieži nav skaidrs, kāpēc stundas ir jālieto vīriešu dzimtē, bet minūtes – sieviešu (*Pulkstenis ir pieci un desmit minūtes*), tādēļ tiek rakstīts:

- (35) *Ir piecas (stundas) un desmit minūtes.*

Studentus pārsteidz arī tas, ka *pulkstenis ir viens*, taču uz jautājumu *Cikos?* jāatbild daudzskaitļa formā – *vienos*, nevis kā loģiski izsecinot:

- (36) *Naktī pulksten vienā es jau gulēju (= pulksten vienos).*

Nereti arī, izsakot astronomisko laiku, tiek burtiski tulkotas konstrukcijas no dzimtās valodas:

- (37) *Divdesmit minūtes līdz pieciem (= bez divdesmit minūtēm pieci).*

Pronomeni

Pēc somu studentu domām, tā ir viena no vissarežģītākajām vārdšķirām, apgūstot latviešu valodu.

Bieži jūk *mans*, *tavs* un *savs* lietojums, piem.:

- (38) *Es rakstu vēstuli manam draugam (= savam draugam).*
 (39) *Pastāsti kaut ko par tevi (= par sevi).*
 (40) *Man ļoti sāp sava galva (= mana galva).*
 (41) *Viņam savā galvā bija daudz ideju, kā baudīt vislabāk dzīvi (= viņa galvā).*
 (42) *Es ārstēju mani ar tēju (= sevi).*

Īpaši grūti izskaidrot un nošķirt nenoteikto pronomenu *kāds, kaut kas, kaut kurš, nezin kurš, nez kurš* u. tml. lietojumu, piem.:

(43) *Kaut kas varētu jautāt [...] (= kāds).*

(44) *Nekas nav sēdējis cietumā (= neviens).*

Verbi

Aksiomātiski, ka vairumā valodu verbs ir vissarežģītākā, visgrūtākā vārdšķira. Tādās domās par latviešu verba formām ir arī somu studenti.

Konjugācijas

Jau sākotnēji studentus biedē pārāk sadrumstalots iedalījums konjugācijās un to apakšgrupās. Verbs *būt* kā neregulārais verbs tiek apgūts vispirms. Parasti tiek sākts ar visvieglāk iegaumējamo II konjugāciju (ar pirmās nepieciešamības vārdiem *dzīvot, studēt, ceļot*). Kā nākamo studenti iepazīst verbu III konjugāciju – tiek runāts par divām apakšgrupām (nosacīti sauktām par īso paradigmu un garo paradigmu ar izskaidrēm *-īt, -ināt: lasīt, rakstīt, sveicināt*). Vissarežģītāko I konjugāciju studenti apgūst pakāpeniski. Mācot I konjugācijas verbus, tie netiek iedalīti tik sīki, kā tas ir gandrīz visās klasiskajās gramatikās, tabulās un pat mācību grāmatās (studentiem, tos ieraugot, mati sacēlas stāvus). Studenti mēdz jokot, ka ikviens I konjugācijas verbs ir kā izņēmums. Mācību procesā būtiski uzsvērt tos verbus, kuru sakne beidzas ar līdzskaņiem *k/g: braukt, sākt, beigt* (un tomēr studenti nereti raksta: *Lek! Lekiet! (= Lec! Leciet!)*). Tiek īpaši uzsvērtā un trenēta *e/ē* izruna I konjugācijas tagadnes un pagātnes verbu formās – platā un šaurā *e* lietošana: *ēst, nest, mest*.

Refleksīvie verbi

Iepazīšanās ar refleksīvajiem vārdiem ir nepieciešama, jo jau sākumposmā tiek lietoti vārdi *atpūsties, atcerēties, iepazīties, sasveicināties, atvadīties*. Atgriezeniskie verbi šķiet grūti ne tik daudz izskaņas, cik lietojuma dēļ, piem., transivitāte: (*spēlēt + ko?*) *spēlēt futbolu, gītāru*, un intransivitāte: (*spēlēties + ar ko?*) *spēlēties ar draugu, lelli* utt. Tomēr studentiem šī atšķirība samērā grūti iegaumējama, tādēļ rakstu darbos sastopamas šādas konstrukcijas:

(45) *Es spēleju ar mazu māsu (= spēlējos).*

(46) *Viņi spēlējas badmintonu (= spēlē).*

(47) *Viņa satikās savus draugus vakar (= satika, satikās ar).*

(48) *Viņa krāso sevi ļoti ilgi (= krāsojas).*

(49) *Zirgs bija liels, bet nekustinājās (= nekustējās).*

(50) *Skapī karas tikai trīs kleitas (= karājas).*

Nākotne

Par verbu futūru jeb nākotnes formu un lietojumu ar studentiem jārunā īpaši ne tikai tāpēc, ka somi savā valodā nepazīst verba nākotni, bet arī tādēļ, ka viņi pieraduši nākotnes funkcijā izvēlēties tagadnes formu, piem.:

- (51) *Es rīt eju uz bibliotēku, bet parīt braucu uz Zviedriju (= iešu, braukšu).*
 (52) *Šodien es esmu slimš, rīt laikam esmu vesels (= rīt būšu vesels).*

Vajadzības izteiksme

Verbu debitīvs jeb vajadzības izteiksmes forma, kas ir īpaša tikai latviešu valodā, somiem ļoti patīk, taču teorija un prakse ne vienmēr sakrīt, ne tikai veidojot pareizu verba formu (resp. *jā-* + tagadnes 3. p.), bet arī jaucot nominatīvu ar akuzatīvu, piem.:

- (53) *No rīta jāvēra tēju (= tēja).*
 (54) *Kafejnīcā bija jāpērk saldējumu (= saldējums).*
 (55) *Jums jāir biežāk birstēt zobus (= jābirstē zobī).*
 (56) *Man bija jādarīt daudz mājasdarbu (= bija jādara, bija jāgatavo).*

Saliktie laiki

Saliktie laiki somiem parasti ir saprotami un nerada problēmas, ja nu vienīgi grūtāk ir atcerēties divdabju dzimtes, piem.:

- (57) *Mana ģimene bieži ir ceļojis uz Latviju (= ir ceļojusi).*

Tikai saliktā nākotne, kas gan praksē sastopama samērā reti (*būšu bijis, būšu uzzinājis*), parasti studentiem ir ciets rieksts.

Participi

Latviešu valodas divdabju sistēma studentus nebiedē, jo var saskatīt daudzas līdzības arī somu valodā (var pat salīdzināt pagātnes ciešamās kārtas piedēkli ar somu attiecīgajiem divdabjiem, piem.: s. *kirjoitetu* ‘rakstīts’, *suljettu* ‘slēgts’). Tomēr arī divdabju veidošanā skaņu mija vīriešu dzimtes formās bieži aizmirstas:

- (58) *Vīnš jau ir pirkis biļeti (= nopircis).*

Prefiksi

Tieši verbu prefiksi jeb priedēkļi vienmēr tiek minēti pie visgrūtākajiem gramatiskajiem tematiem. Pēc studentu ierosinājuma pat izveidots 28 stundu speciālais kurss „Verbu prefiksācija”. Parasti studenti raksta vienu un to pašu pārbaudes testu kursa sākumā un kursa beigās, lai uzskatāmi varētu pārliecināties par apgūtajām iemaņām. Problēmas parasti nerada virzības verbi (*iet, braukt, skriet, lidot, peldēt ...*), jo priedēkļu nozīmi var loģiski izprast (lai gan arī tas nenākas viegli):

- (59) *Vai tu zini, kas pie mums vakar nobrauca / iebrauca / piebrauca ... (= atbrauca).*
 (60) *Kovids atnāca un negrib iziet (= iet prom, aiziet).*

Tomēr daudz vairāk problēmu un kļūdu rodas ar abstraktas nozīmes verbiem (*domāt, sapņot, dzīvot, radīt ...*) u. c.:

- (61) *Tēvs iedzīvoja šajā mājā visu dzīvi (= nodzīvoja).*
 (62) *Vīņa izdziedāja šo dziesmu līdz galam (= nodziedāja).*

- (63) *Esmu izklausījusi pamatkursu (= noklausījusies).*
 (64) *Jūs saslimojāt, es jums pierakstīšu zāles (= saslimāt, izrakstīšu).*
 (65) *Ziemā ezera ūdens uzsala (= sasala).*
 (66) *Aizslēdz gaismu (= izslēdz)!*

Treņinam lieliski palīdz priedēkļu analīze dziesmās, publicistikas tekstos, īpaši kulinārijas receptēs, kur priedēkļu blīvums ir īpaši liels (*nomizot, sasmalcināt, ieliet, izkausēt, saputot, apcept, uzbērt, pasniegt ...*).

Prepozīcijas

Prievārdi kopā ar jau minētajiem priedēkļiem sagādā studentiem vislielākās galvassāpes. Bieži prepozīciju rekcija jeb pārvaldījums burtiski ir jāiemācās no galvas. Somu valodā prievārdu funkciju pilda attiecīgie locījumi, piem.: s. *Latviaan* ‘uz Latviju’, s. *Latviasta* ‘no Latvijas’. Tieši tādēļ, bieži burtiski tulkojot dzimtās valodas konstrukcijas, rodas kļūdainas frāzes (sk. (67)–(73) piemēru):

- (67) *Liec grāmatu uz galdu (= uz galda).*
 (68) *Viņš nokrita uz zemi (= uz zemes, zemē).*
 (69) *Sienā ir balta tāfele, grīdā ir paklājs (= pie sienas, uz grīdas).*
 (70) *Viņa meitene iet uz citu (= pie cita).*
 (71) *Katru rītu kāpju kāpnēs no piektā stāva (= pa kāpnēm).*
 (72) *Skatos slalomu no televizora (= pa televizoru).*
 (73) *Visu vakaru runāju telefonā (= pa telefonu).*

Īpaši grūti atcerēties, ka vienskaitlī prievārds „draudzējas” ar vienu locījumu, bet daudzskaitlī vienmēr „draugos” ir tikai datīvs:

- (74) *Pakaramais pie durvju (= pie durvīm).*
 (75) *Stāvlampe (= stāvlampa) pie klavieru (= pie klavierēm).*
 (76) *Es baidos no zobārsta un skudru (= no skudrām).*

Vēl dažas īpatnības, kur latviešu valoda atšķiras no somu valodas: personas vārdu un uzvārdu lokot, somi loka tikai uzvārdu: *Anna Liepa – Anna Liepai* (DAT), *Anna Liepu* (ACC) utt., tādēļ paiet laiks, kamēr studenti pierod pie latviskās sistēmas.

Pie grūtībām somi min arī dubultnolieguma konstrukcijas, kas ir svešas dzimtajā valodā un ar loģikas palīdzību ir grūti izprotamas, tādēļ rodas kļūdaini teikumi, piem.:

- (77) *Neviens students var saprast šo jautājumu (= neviens nevar saprast).*
 (78) *Nekur un nekad es gribu lidot (= nekur un nekad negribu).*
 (79) *Kas notiks nākamgad, neviens var paredzēt (= neviens nevar paredzēt).*
 (80) *Nekas nekad zina visu (= neviens nekad nezina).*

Dažreiz studenti arī pārcenšas, pārprotot dubultnoliegumu:

- (81) *Neviens nevar nezināt, ko viņi nedomā (= neviens nevar zināt, ko viņi domā).*

Dabiski, ka gan teikuma konstrukcijās, gan vārdu pārvaldījumā studenti vadās pēc analogijas ar savu dzimto valodu, piem.:

- (82) *Paldies daudz!* (sal. s. *kiitos paljon!*) (= *liels paldies*).
 (83) *Es eju uz Zviedriju janvārī* (sal. s. *menen 'eju'*) (= *dodos, braucu, peldu, lidoju*).
 (84) *Aizmirsu lietussargu no mājas* (= *mājās*).
 (85) *Lasis ir atlaidē* (sal. s. *lohi on alenuksessa*) (= *lasim ir atlaide*).
 (86) *Viņš strādā robežā* (sal. s. *rajalla*) (= *uz robežas*).
 (87) *Brālis ir lidotājs un strādā debesīs* (= *gaisā, lidmašīnā*).
 (88) *Es drīz palikšu trīsdesmit* (sal. s. *täytän kolmekymmentä*) (= *man drīz būs*).
 (89) *Dzīve ir cieta* (sal. s. *elämä on kova*) (= *skarba, nežēlīga*).
 (90) *Lienei jādara lēmums* (sal. s. *on tehtävä päätös*) (= *jāpieņem lēmums*).
 (91) *Skaidri dzeltens apģērbs* (= *spilgti*). (Vairāk kalku piemēru sk. Balode 2012, 46.)

Ja studenti ir izvēlējušies apgūt vienlaicīgi abas baltu valodas, tad var pamanīt dažas citas iezīmes viņu runā, arī lietuviešu valodas interferenci, viena no tām – dzīvā un nedzīvā jaukšana (kas ir visai izplatīta arī latviešu sarunvalodā), piem.:

- (92) *Es pārku pienu. Es viņu dzeru katru rītu* (= *to dzeru*).
 (93) *Man ir daudz kaklasaišu. Tie ir daudzkrāsaini* (= *tās*). *Daudzi no viņiem bija manam tēvam* (= *daudzas no tām*).

Vēl daži piemēri, kas rāda lietuviešu valodas ietekmi uz latviešu valodu studentu baltistu darbos:

- (94) *Ļoti paldies!* (sal. liet. *Labai ačiū!*) (= *liels paldies*).
 (95) *Šī nodaļa daudz ilgāka* (sal. liet. *ilgas 'garš'*) (= *garāka*).
 (96) *Tās ir ilgas bikses* (= *garas*).
 (97) *Precas ar senu vīru* (sal. liet. *senas 'vecs'*) (= *vecu*).
 (98) *Pie galda ir trīs kēdes* (sal. liet. *kėdė 'krēsls'*) (= *krēsli*).
 (99) *Brīvlaikā patīk rakstīt namu darbus* (sal. liet. *namai 'mājas'*) (= *mājasdarbus*).
 (100) *Viņi negrib redzēt tiesu* (sal. liet. *tiesa 'taisnība, patiesība'*) (= *patiesību*).
 (101) *Liels paldies uz vēstuli* (sal. liet. *už 'par'*) (= *par vēstuli*).

Par leksikas apguves grūtībām, kas gan nav tieši saistītas ar gramatiskām īpatnībām, bet gan ar divvalodu vārdnīcās atrodamās informācijas trūkumu, jau ir rakstīts (sk. Balode 2012, 42–43), piem., par verba *saņemt* s. *saada* nepareizu lietojumu:

- (102) *Viņi saņēma vēl vienu bērnu* (= *viņiem piedzima*).
 (103) *Tauta gribēja saņemt brīvību* (= *iegūt*).
 (104) *Pēc tam mātes tēvs saņēma darbu skolā* (= *dabūja vietu*).

Dažreiz pat vārdnīcu tulkojums nepalīdz izvairīties no pārpratumiem, ja tur netiek sniegta sīkāka informācija par vārda nozīmi, stilistisko nokrāsu vai trūkst attiecīgo ilustratīvo piemēru. Daži studentu tekstu piemēri:

- (105) *Liene ir kautrīga, malace un skaista*.
 (106) *Ja sāp galva, saitējiet galvu mitrā veļā!* (= *audumā, dvielī*).
 (107) *Cilvēku sakarības bija citādas* (= *attiecības*).

- (108) *Es šķērēju bārdū ar nazi (= skuvu bārdū).*
 (109) *Mums kopā ir jocīgi un interesanti (= jautri un interesanti).*
 (110) *Viņi dziedāja un žūpoja alu (= dzēra alu).*
 (111) *Pēc tam es kartupeļus sadragāju (= samīcu).*

Īpaši jūk līdzīgi skanošie vārdi, radīdami amizantus pārpratumus: *aizkari* – *auskari* (*Viņa nēsā aizkarus*); *avīzes* – *auzas* (*Vectēvs lasa auzas katru rītu*); *varde* – *vārna* (*Varde ir uz jumta*); *slikts* – *slims* (*Viņš ir slikts, jāiet pie ārsta. Vecmāmiņa bija pārāk veca un slikta*); *rotaļlieta* – *rotaslieta* (*Man nepatīk zelta rotaļlietas, tikai sudraba*); *tērps* – *tārps* (*Manā skapī nav daudz tārpu*); *zaķis* – *zeķes* (*Kājās ir zaķi*); *zied* – *dzied* (*Putni dzied un puķes dzied*); *bezgalīga* – *bezdelīga* (*Lido bezgalīgas*).

Lai vieglāk iegaumētu līdzīgos vārdus, studenti pat sacer dzejolišus un veido vārdu spēles, piem.:

- (112) *Kad ir rudens, tad ir ūdens.*
 (113) *Mums vajag biežāk jautāt un taujāt, taujāt un jautāt.*

Bez šaubām, tieši studentu darbu kļūdu analīze palīdz latviešu valodas lektoram mācību procesā apzināt, pārdomāt un uzsvērt visgrūtāk apgūstamās lietas (Balode 2012, 48). Lai gan viens no mūsdienu studentu mērķiem ir spēja pēc iespējas ātrāk komunicēt, tomēr tas jāprot darīt pareizā standartvalodā. Ir no svara arī izkopta rakstu valoda. Vienlaikus nevar ignorēt arī sarunvalodas formas, ko studenti dzird ārpus valodas lekcijām. Arī Latvijā studenti nenokļūs pareizas valodas klosterī – viņi dzirdēs gan sarunvalodas un slenga vārdus, gan saīsinātas gramatiskās formas u. tml. Tieši tāpēc arī mācīšanas procesā netiek ignorēti, bet gan īpaši komentēti tādi vārdi kā *onkulis*, *čalis*, *miskaste*, *bilde*, *foršs* utt. Kā raksta Helsinku Universitātes Valodas centra vadītāja Lēna Nisile (*Leena Nissilä* 2021) savā populārajā blogā, mūsdienu daudzvalodīgajā un mainīgajā sabiedrībā nākas pielāgoties jaunajai situācijai, jāmācās un jāmāca, izmantojot jaunas pieejas. Dažādas valodas tiek lietotas un apgūtas dažādās situācijās, iegūstot informāciju un apmainoties ar to, turklāt arvien biežāk tas notiek ārpus valodas stundām. Formālās apguves stundās tas jāņem vērā. Pēc Nisiles domām, dažādas komunikatīvās situācijas ir valodu apguves avots, nevis galamērķis. Kad saprotam, ka valodas apguves mērķis nav sasniegt dzimto runātāju valodas prasmes līmeni, pieaug studējošo drosme brīvāk lietot apgūstamo valodu un samazinās bailes no jaunās valodas. Nisiles teiktais īpaši attiecas uz somu studentiem, kuru mentalitāte un pašapziņas sliekšnis bieži liedz pat sākt runāt svešā valodā, ja nav pārliecības, ka visi vārdi un gramatiskās formas ir perfektā kārtībā.

Nobeigums

Ikvienu valoda – arī vismazākā – ir neaizstājama vērtība. To apzinās studenti, kas ārvalstīs izvēlas studēt baltu valodas. Valoda ir atslēga no komunikācijas vārtiem, bet gramatika diriģē šo komunikācijas procesu. Kā zināms, valoda ir sistēma – precīza un loģiska, bez kuras apgūšanas nav iespējams to vispusīgi iepazīt un lietot. Kā raksta Lietuvas

valsts valodas inspekcijas vadītājs Audrjus Valotka (*Audrius Valotka* 2021) diskusiju portālā, komunikācijas akts ir pragmatisks, tam nav svarīgi skaistums, vēsture, tradīcijas: es pateicu, tu saprati, un nekas vairāk nav vajadzīgs. Tomēr, kā atzīst Valotka, tas nav tik vienkārši un banāli. Jāspēlē ir pēc noteikumiem, resp., jārunā un jāraksta saskaņā ar gramatikas likumībām, lai otra puse tevi pareizi saprastu un nepārprastu.

Lai gan studentu baltistu skaits Helsinku Universitātē nav liels, tomēr interese ir noturīga. Daudzus interesē Latvijas vēsture, kultūra, literatūra un tās tulkošanas iespējas. Savos studiju laika pētījumos vairāki studenti interesējas par latviešu valodas leksiku – īpaši par aizguvumiem, jaunvārdiem, slenga vārdiem, saistoša šķiet frazeoloģija. Daudzi izprot arī klasiskās gramatikas nozīmi valodas apgūvē, tāpēc savus diplomdarbu tematus saista tieši ar gramatikas tēmām, piem., Reijo Erikeinens (*Reijo Erikäinen*) veiksmīgi aizstāvēja darbu par Fīrekera dziesmu grāmatu tekstu valodu, Marja Leinonen (*Marja Leinonen*) rakstīja apjomīgu darbu par lībiešu valodas ietekmi uz latviešu valodu, Mirjas Itkonenas (*Mirja Itkonen*) pētījums veltīts datīvam somu un latviešu valodā, Jāna Rautiainena (*Jaana Rautiainen*) aizstāvēja darbu „Prievārdi latviešu valodā un to tulkojums somu valodā”. Prieks par to, ka gramatika studentus nebiedē, bet gan ļauj izprast latviešu valodas struktūru un vienlaikus ļauj palūkoties ar svaigu skatienu arī uz savu dzimto valodu.

Saīsinājumi

ACC	akuzatīvs
DAT	datīvs
GEN	ģenitīvs
HU	Helsinku Universitāte
kr.	ECTS kredītpunkti
latv.	latviešu
liet.	lietuviešu
NOM	nominatīvs
s.	somu
sal.	salīdzini
st.	stunda

Literatūra

1. Balode, Laimute. 2001. Jozef Mikkola i baltijskije jazyki. *Slavica Helsingiensia*. 21, 5–11.
2. Balode, Laimute. 2006. Balstistika Somijā – pagātne un nākotne. *Valodniecība. Somugristika. Latvijas Universitātes raksti*. 708, 14–21.
3. Balode, Laimute. 2008. Baltu valodu studijas un problēmas Somijas universitātēs. *Etniskums Eiropā: sociālpolitiskie un kultūras procesi. Ethnicity in Europe: Sociopolitical and Cultural Processes. Starptautiskā zinātniskā konference. 2007, 24.–26. maijs*. [Materiāli.] Lazdiņa, Sanita (sast.). Rēzekne: Rēzeknes Augstskola, 104–114.
4. Balode, Laimute. 2012. Skats no ziemeļiem. *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*. 7, 36–50.
5. Gurtaja, Valentīna, Itkonen, Mirja. 1996. *Latvia suomeksi – Tervetuloa*. Helsinki: Finn Lectura.

6. Junttila, Santeri. 2005. *Thomsenista Kalimaan. Vanhimpien itämerensuomalais-balttilaisten kielikontaktien tutkimushistoria vuoteen 1936. Pro gradu-tutkielma.* Helsinki: Helsingin yliopisto.
7. Junttila, Santeri. 2015. *Tiedon kumuloituminen ja trendit lainasana- tutkimuksessa. Kantasuomen balttilaislainojen tutkimushistoria.* Helsinki: Helsingin yliopisto.
8. Liukkonen, Kari. 1999. *Baltisches im Finnischen.* Helsinki: Finnisch-Ugrische Gesellschaft.
9. Nissile, Leena. 2021. *Kielikeskus.* Blogs.Pieejams: <https://blogs.helsinki.fi/kielikeskus/2021/>
10. Valotka, Audrius. 2021. *Kalbos kasdienybės. Kalba ir valstybė.* Pieejams: <https://www.delfi.lt/news/ringas/lit/audrius-valotka-kalbos-kasdienybes-kalba-ir-valstybe.d?id=88328127>

Summary

The article is dedicated to the twenty-five years of experience gained while teaching Latvian to Finnish students at the University of Helsinki. The introduction to the article gives an insight into the beginnings of the Baltic studies in Finland, the restoration of the lectureship in the 90s of the 20th century, and introduces the current situation. The aims of contemporary students when they choose the Baltic languages as their main study subject are discussed, as well. The article considers the difficulties faced by Finns in learning a new Indo-European language: it briefly explores the difficulties of pronunciation – especially the pronunciation of voiced and voiceless consonants, and the differences in morphological categories (gender and number) in Finnish and Latvian. Word derivation paradigms are the most complex part of speech. Verbs and pronouns are mentioned among the most difficult subjects for students, while the first conjugation verbs (or “short” verbs) and reflexive verbs are the most difficult to learn (not only because of their form, but especially because of their use). All Finnish students (especially those who have not encountered other Indo-European languages) consider prefixation the most challenging of the grammar topics. Latvian language prepositions and their government also cause many mistakes. Naturally, the students translate many sentences literally from their mother tongue. Consequently, for example, there are difficulties with the expression of such concept as future of the verbs or the constructions of Latvian double denial. The article is based on a voluminous material of student errors. It is the analysis of errors that helps the Latvian language lecturer to identify problems and to emphasize and explain the most difficult things in the study process.

Keywords: Latvian grammar; acquisition of Latvian as a foreign language; language differences; pronunciation errors; literal translation.

Rakstam ir Creative Commons Attiecinājuma 4.0 Starptautiskā licence (CC BY 4.0) / This article is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)